

Critics Point

2018

† Μνήμη † Χαράλαμπου Φαραντάτου κλαρινετίστα & δασκάλου

Υποτίθεται στην ΚΟΑ, πού ξανάσκασε μύτη μετά...
40θήμερο έκλειψη· αρχιμουσικός: Βλαντιμίρ Άσκενάζυ,
σολίστ: Σπύρος Μουρίκης (κλαρινέτο)

16/2018.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΕΙΘΙΣΤΑΙ, ΛΕΜΕ: ΕΙΘΙΣΤΑΙ, σέ πολυάνθρωπους οργανισμούς ὄχι μόνο καλλιτεχνικούς ἀλλὰ καί σωματεῖα, συνδικάτα, ἑταιρεῖες, ἐργοστάσια κ.λπ. ὅταν ἐκδημήσει μέλος τους, πολλῶ μᾶλλον ἕνας ἀπό δεκαετιῶν στυλοβάτης τους, στήν πρώτη σύναξη προσωπικοῦ, ὁ προεδρεύων νά ἐκφωνεῖ ἕνα σύντομο *In memoriam*, καλώντας τοὺς παρισταμένους νά τηρήσουν ὄρθιοι ἑνὸς λεπτοῦ σιγή. Ἄν ἀπουσίαζε ὁ καλλιτεχνικός διευθυντής τῆς ΚΟΑ κ. Στέφανος Τσιαλῆς (δὲν τὸν εἶδα στήν αἴθουσα, ὅπου ὅμως παρευρισκόταν ἡ ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ κ. Λυδία Κονιόρδου, ἀνανεώσασα τὴ σύμβασή του) μπορούσε κάλλιστα νά τὸν ἀναπληρώσει τὸ πρῶτο βιολί τῆς ὀρχήστρας. Μόνο στὸ σουρρελιστικῶν σχεδιασμῶν μονόφυλλο πρόγραμμα (χαρτί Β3), ἀναφερόταν ἀπλῶς: *Συναυλία στή μνήμη Χαράλαμπου Φαραντάτου*, χωρὶς καὶ ἕνα σύντομο βιογραφικό. Ἐν τούτοις στήν ἄλλη ὄψη, οἰονεὶ ἐξώφυλλο, μὲ πελώρια μαῦρα στοιχεῖα

φιγουράριζεν ὁ τρισηλίθιος «τίτλος», μόδα πού καθιέρωσεν ὁ ἀλήστου μνήμης προκάτοχος τοῦ κ. Τσιαλιῆ, *Ἑλπίδες καὶ Ἀναμνήσεις*. Ἐνας νέος ἀκροατής, εὐλογα θὰ ἀποροῦσε γιὰ τὸ ποιὸς ἦταν αὐτὸς ὁ Χαράλαμπος Φαραντάτος. Μπορεῖ νὰ τὸν θεωροῦσε καὶ Ἑλληνα συνθέτη ἀπ' ἐκείνους πού ὅμως γιὰ τρίτη τώρα ζετία, ἢ Κ.Ο.Α., τὴν ὁποία πληρώνουμε οἱ φορολογούμενοι γιὰ ὅσα δὲν πράττει, μισεῖ ὅπως ὁ Ἐξαποδῶ τὸ λιβάνι ἢ ὁ Ἄγ(ρ)ιος Καλαβρύτων (νὰ μοῦ ζήσεις *Ἐφημερίδα τῶν Συντακτῶν!*) τοὺς «γκαϊῦ».

Ἐπὶ τέλους, ντροπὴ δὲν ὑπάρχει; Δὲ θὰ νεκρολογήσω, ἓνα μεγάλου διαμετρήματος μουσικὸ καὶ παιδαγωγό, πού τὸ δίπλωμά του, ἀπὸ τὸ παρισινὸ Ὦδεῖο [*Conservatoire*], κοσμοῦν ὑπογραφές ὅπως τοῦ **Ulysse Delecluse** (κλαρινέτο) καὶ **Fernand Oubradous** (φαγκότο), ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότερους σολίστ πνευστῶν πού ἐμφανίζονται στὴ διεθνή δισκογραφία, ἀ' κλαρινέτο στὴν ΚΟΑ, καὶ στὶς ὀρχήστρες Λυρικῆς καὶ Εἰρ., καθηγητῆς στὸ Ὦδεῖο Ἀθηνῶν, καὶ μέτοχος συνόλων (ἐκείνα τὰ χρόνια μουσικῆς δωματίου ἀλλὰ καὶ παιδαγωγός, ἀναδείξας 25άδα μαθητῶν, ἐν οἷς (ἀλφαβητικά) οἱ Ἀ. καὶ Σπ. Καζιάνης, Θ. Κερκέζος (μετέπειτα σαξοφωνίστας), Εὐστάθιος Κιοσόγλου, Ἡλίας Κολοβός, Σπ. Μουρίκης, Κ. Σαμοῖλης καὶ Γιάννης Σαμπροβαλάκης ¹. Ξέροντας πάνω-κάτω τὴν ἡλικία του, χαιρόμουν ἰδιαίτερα πού τὸν ἔβλεπα ταχτικά στὸ Μέγαρο, πανύψηλο καὶ εὐθυτενῆ, χαιρετώντας τον πάντα μὲ σεβασμό. Λίγες μέρες πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκδημία του βρεθήκαμε μαζί στὸ ἀσσανσέρ. Χωρὶς νὰ προηγηθεῖ σχετικὴ συζήτηση, γύρισε καὶ μοῦ εἶπε: *Εἶμαι 95 ἐτῶν κ. Λεωτσάκο. Κουράστηκα πιά νὰ ζῶ*. Τρόμαξα ἐπειδὴ τὰ λόγια του ἔβγαιναν ἀπὸ τὰ μύχια τῆς ψυχῆς καί, ἴσως ἀφελῶς, προσπάθησα νὰ τοῦ πῶ γιὰ τὴ μητέρα μου πού ἐξεδήμησε τὸ 2011, σὲ ἡλικία 105½ ἐτῶν. Ἀμφιβάλλω ἂν μὲ ἄκουσε. Μὲ χαιρέτισε, πάντοτε εὐγενέστατα, καὶ ἀποκρύνθηκε ἀφήνοντάς με καταταραγμένο. Ἐλάχιστα ἡμέρες μετὰ ἔμαθα τὴν ἐκδημία του. Αἰώνια ἄς εἶναι ἡ μνήμη του καὶ ἀλαφρὸ τὸ χῶμα πού τὸν σκέπασε... Ἄφησε τεράστιο ἔργο σὲ δύσκολους καιροὺς, καὶ ὄχι μόνο παιδαγωγικό.

¹ Πηγὴ τῆς παραγράφου, Καλογερόπουλος Τάκης, *Τὸ Λεξικὸ τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς* τόμοι 7, (ἐκδ. Γιαλλελῆ, Ἀθήνα 1998), λῆμμα *Φαραντάτος, Χαράλαμπος*

* * *

ΠΕΡΝΩ ΣΤΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ πού τόσο ἀπαράδεκτα ἀποσιώπησε τὸν ἀλησμόνητο «ἀδελφό μας» (ποτέ «δοῦλο τοῦ Θεοῦ»), ὅπως θὰ τὸν ἀποκαλοῦσε ὁ ἀλησμόνητος πατὴρ Γεώργιος Πυρουνάκης. Ἡ συναυλία καὶ τὰ ἔργα :

Σχεδὸν ἀπίστευτη θὰ λέγαμε ἡ μεταμόρφωση τῆς Κ.Ο.Α. ὑπὸ τῆ διεύθυνση τοῦ μεγάλου ρωσικῆς καταγωγῆς, ἰσλανδικῆς ὑπηκοότητος καὶ κατοίκου **Weggen** (Ἑλβετίας), πιανίστα καὶ ἀρχιμουσικοῦ **Βλαντιμίρ Ἀσκενάζυ** [ρωσ. **Владимир Давидович Ашкенази**, γ. 6.7.1937] πού προσωπικά, ἴσως εἴχαμε δεκαετίες νὰ ἀκούσουμε, μᾶλλον στὸ Ἡρώδειο. Κινησεολογία Ἀσκενάζυ: μικρές, ἀπὸ σφριγηλές ὡς νευρώδεις κινήσεις ἀμεσης ἀπηγήσεως στὸ συμφωνικὸ σῶμα, ἀπέβλεπυσα καὶ καταλήγουσα σὲ αἰθέρια ἠχοπλασία, πλαισίωσε τὸ σολίστ, μὲ ἀβρότατο μοτσάρτειο ἦχο πρὸ πολλοῦ λησμονημένου (Σήμερα βλέπετε θυσιάστηκε στὴ μόδα τῶν «ὀργάνων ἐποχῆς», *Θοῦ Κύριε φυλακὴν...*). Περνοῦμε στὸ ἔργο:

1) ΜΟΤΣΑΡΤ, ΒΟΛΦΓΚΑΝΚ ΑΜΑΝΤΕΟΥΣ [**Mozart, Wolfgang Amadeus**, 1756-1791]: *Κοντσέρτο γιὰ κλαρινέτο, λα μείζ., ἔργο Κ.622 (1791), ἐδῶ, ὅπως, καὶ ἀναφέρθηκε, σὲ clarinetto di bassetto*. Ὑποτίθεται ὅτι ἦταν τὸ *In memoriam*, τοῦ βαναύσεως ἀποσιωπηθέντος Χαράλαμπου Φαραντάτο, ἀπὸ τὸ μαθητὴ του, σολίστ **Σπύρο Μουρίκη**. Ὁ ὁποῖος ἐλάχιστα ἀνταποκρίθηκε στὴν πνευματικότητα τοῦ Ἀσκενάζυ: *i. Allegro*. Διεκπεραίωσε, ἀγνοώντας τὰ μουσικὰ σύμπαντα πού ἀνοίγει, τὸ θεῖο ἐναρκτήριο θέμα (4 διαστήματα τρίτης, α', μικρῆς κατιούσης, β', μεγάλης ἀνιούσης, γ' καὶ δ, πάλι μικρῶν κατιουσῶν). Ἡ ὄλη προσέγγιση ἦταν ἀναμφίλεκτα βιρτουοζίστικη καὶ τριτευόντως μουσική. *ii. Adagio*. Ἐδῶ ὁ Μουρίκης ἐπέστρεψε στὴ μεγάλη μουσική, ἐνῶ ὁ Ἀσκενάζυ φρόντιζε νὰ κάνει μουσικὴ ἀκόμη καὶ τὶς παύσεις. *iii. Rondo-Allegro*. Τέμπο σαφῶς ταχύτερο ἀπὸ ὅτι μόνη της ὑπαγορεύει ἡ μοτσάρτεια γραφή, ξανὰ δεξιότεχνία! Ὡς μπὶς ἓνα ὠραιότατο, ἀρκετὰ ἐκτενές κομμάτι γιὰ σόλο *clarinetto di bassetto*, ἀρμονικὰ σαφέστατα μεταγενέστερο τοῦ Μότσαρτ. Ὁ σολίστ, ἀποσιώπησε τὸ συνθέτη, ὅπως καὶ τὸ δάσκαλό του. Πλὴν τοῦ Μότσαρτ ἄς διαβάσει καὶ τὸν *Ὁδηγὸ Καλῆς Συμπεριφορᾶς* τῆς βαρώνης Στάφφ.

2) ΣΟΣΤΑΚΟΒΙΤΣ, ΝΤΜΙΤΡΙ ΝΤΜΙΤΡΙΕΒΙΤΣ [ρωσ. *Дмитрий Дмитриевич Шостакович, 1906-1975*]: *Συμφωνία* αρ. 10, μι έλ., έργο 93, παγκ. α' έκτ. Φιλαρμονική Όρχήστρα Λένινγκραντ, αρχιμουσικός Γεβγκένι Μραβίνσκι [ρωσ. *Евгений Александрович Мравинский, 1903-1988*], 17 Δεκ. 1953. Έδω χαρήκαμε στο μέγιστο βαθμό τή μεταμόρφωση τής όρχήστρας. Χωρίς νά πλατύνει τή μικρή. σφριγηλή, άλλ' άμεσης άπηγήσεως στη μεγάλη τώρα όρχήστρα, κινησεολογία του, ό Άσκενάζυ διέστειλε άδιανόητα τó φάσμα τής δυναμικής του, από αϊθήρια *pppp* (δέν περιγράφεται ή ανάτασή μας) σέ μεστά ήχου, στίλβοντα, άλλά καθόλου κραυγαλέα *ffff*. i. *Moderato*. Νάι, ανάταση πρόσφεραν τά *ppp* στα σόλι φλάουτου και κλαρινέτου. ii. *Allegro*. Όμοίως τά περιεργως και δραματικóτατα και καλλίγηχα *stridenti* τών *tutti*. iii. *Allegretto* πόσο παράξενα αϊθήριος ακούστηκεν ό τρίσημος ρυθμός που άνέπεμπε σέ βάλς ! iv. *Andante-Allegro*. Έδω ό Άσκενάζυ απέσπασε από τήν ΚΟΑ μοναδική ποιότητα όμαδικου ήχου. Η ώραιότερη Δεκάτη Σοστακόβιτς που μπορώ νά θυμηθώ μετά τó πρώτο μου άκουσμα στον ιστορικό Όρφέα (άντι Έρωδείου λόγω κακοκαιρίας) από τή Φιλαρμονικήν Όρχήστρα Νέας Υόρκης, υπό τó Δημήτρη Μητρόπουλο τó...1955! Ήμουν 20 έτων και ξενύχτησα στο πεζοδρόμιο τής όδοϋ Άμερικης για νά βρω εισιτήριο! Άλλοίμονο. Ποταμῶ γάρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δις τῶ αὐτῶ κατ' Ἡράκλειτον. (ΜΜΑ, Αΐθουσα ΧΔΛ, 16 Μαρτ. 2018).

Λέξεις: 888.
